

KILPAILUVIRASTO
KONKURRENSVERKET

ESITYS
Dnro 250/61/02

1 (27)

4.5.2006

Markkinaoikeus
PL 118
00131 Helsinki

MARKKINAOIKEUDELLE

Esitys kilpailunrajoituslain 6 §:n 1 kohdan mukaisen kilpailunrajoituksen toteamiseksi ja kilpailunrikkomusmaksun määräämiseksi.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry

Honkoliini Professional Oy
Huolto Järvi Oy
Huoltoliike Berghäll Oy
Huoltoliike Perätalo Ky
Kodinkone ja Kylmälaitehuolto Sivonen
Kodinkonehuolto M. Kivioja Ky
Kodinkonehuolto ja Varaosapalvelu Urpo Ranta Ky
Kodinkonehuoltoliike Soini Oy
Kodintarvike Sundell Ky
Kotitalouskonehuolto Tapani Piirainen Ky
K-S Kodinkonehuolto Ky
Kylmä- ja kodinkonehuolto T Mäkeläinen Oy
Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy
Pirkanmaan Huoltokeskus Oy
Raision Seudun Konehuolto Ky
Saarijärven Kylmäkoneistus Ky
T:mi Ensio Remes
Valkeakosken Kodinkonehuolto Raimo Hakala Oy
Vesan-Huolto Oy

4.5.2006

Asia

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:ssä harjoitettu kielletty hintayhteistyö

Asianosaiset

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry, Salo

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n hallituksen huoltoliikejäsenet vuosina 1997–2003:

Honkoliini Professional Oy, Tampere
Huolto Järvi Oy, Salo
Huoltoliike Berghäll Oy, Helsinki
Huoltoliike Perätalo Ky, Oulu
Kodinkone ja Kylmälaitehuolto Sivonen, Villähde
Kodinkonehuolto M. Kivioja Ky, Orivesi
Kodinkonehuolto ja Varaosapalvelu Urpo Ranta Ky, Järvenpää
Kodinkonehuoltoliike Soini Oy, Eura
Kodintarvike Sundell Ky, Lahti
Kotitalouskonehuolto Tapani Piirainen Ky, Kuhmo
K-S Kodinkonehuolto Ky, Jyväskylä
Kylmä- ja kodinkonehuolto T Mäkeläinen Oy, Suomussalmi
Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy, Rauma
Pirkanmaan Huoltokeskus Oy, Tampere
Raision Seudun Konehuolto Ky, Raisio
Saarijärven Kylmäkoneistus Ky, Saarijärvi
T:mi Ensio Remes, Kiuruvesi
Valkeakosken Kodinkonehuolto Raimo Hakala Oy, Valkeakoski
Vesan-Huolto Oy, Kuopio

Kilpailuviraston esitys markkinaoikeudelle

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry on vuosina 1997–2003 rikkonut tuolloin voimassa olleen kilpailunrajoituslain (480/92) 6 §:n 1 kohtaa sopiessaan kodinkoneiden huolto- ja korjaushinnoista sekä hinnoitteluperusteista, joilla Liittoon kuuluvat huoltoliikkeet tarjosivat huoltopalvelujaan laitetakuita myöntävälle yrityksille.

Kilpailuvirasto esittää kilpailunrajoituslain 7 §:n nojalla, että markkinaoikeus määräisi Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:lle sekä Liiton hallituksessa vuosina 1997–2003 toimineille huoltoliikkeille seuraamusmaksun.

Seuraamusmaksun suuruudeksi virasto esittää Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:lle 6 300 euroa ja Liiton hallituksen jäsenenä toimineille huoltoliikeryrityksille seuraavasti: Honkoliini Professional Oy:lle 81 000 euroa, Huolto Järvi Oy:lle 34 400 euroa, Huoltoliike Berghäll Oy:lle 10 600 euroa, Huoltoliike Perätalo Ky:lle 8 400 euroa, Kodinkone ja Kylmälaitehuolto Sivoselle 5 300 eu-

4.5.2006

roa, Kodinkonehuolto M. Kivioja Ky:lle 3 100 euroa, Kodinkonehuolto ja Varasopalvelu Urpo Ranta Ky:lle 21 900 euroa, Kodinkonehuoltoliike Soini Oy:lle 25 300 euroa, Kodintarvike Sundell Ky:lle 1 700 euroa, Kotitalouskonehuolto Tapani Piirainen Ky:lle 3 200 euroa, K-S Kodinkonehuolto Ky:lle 4 600 euroa, Kylmä- ja kodinkonehuolto T Mäkeläinen Oy:lle 6 300 euroa, Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:lle 6 300 euroa, Pirkanmaan Huoltokeskus Oy:lle 25 900 euroa, Raision Seudun Konehuolto Ky:lle 2 000 euroa, Saarijärven Kylmäkoneistus Ky:lle 10 300 euroa, T:mi Ensio Remekselle 240 euroa, Valkeakosken Kodinkonehuolto Raimo Hakala Oy:lle 8 100 euroa ja Vesan-Huolto Oy:lle 11 300 euroa.

Asian vireilletulo

Kilpailuvirastolle 12.3.2002 toimitetussa kirjeessä Kodinkonehuolto Tauno Korhonen Oy pyysi virastoa selvittämään, onko Musta Pörssi Tuplatakuu – huoltotyö hinnastosta sovittu kilpailunrajoituslain 6 §:n 1 kohdan vastaisesti.¹ Keswell Oy:n² Musta Pörssi – kodintekniikkaketjun Tuplatakuu-erikoisetuuden lanseeraus aloitettiin vuonna 1997 ja etuus myönnettiin Musta Pörssin Pörssili-asiakkaille vuosina 1999–2001.

Toimenpidepyynnön mukaan Musta Pörssi – kodintekniikkaketju sopi Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n (jäljempänä myös Liitto) kanssa Tuplatakuun piiriin kuuluvien kodinkoneiden huolto- ja korjaushinnoista. Hinnat koskivat kaikkia Tuplatakuu-yhteistyösopimuksen huoltoliikkeitä.

Selvitysten edetessä Kilpailuvirasto päätti laajentaa tutkimuksiaan, koska oli epäiltävissä, että Liiton sisäinen hintayhteistyö vuosina 1997–2004 oli Tuplatakuu-asiaa laajempaa.

Asian selvittäminen

Kilpailuviraston edustaja kävi 31.5.2002 Kodinkonehuolto Tauno Korhonen Oy:ssä saadakseen tarkennusta toimenpidepyyntöön.

Virasto pyysi 7.6.2002 Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:tä ja Keswell Oy/Musta Pörssiä antamaan vastineensa toimenpidepyyntöön. Osapuolet vastasivat virastolle 19.8.³ ja 4.9.2002⁴. Vastineita täydennettiin puhelimitse.

Virasto pyysi 24.6.2002 Nordea Rahoitus Suomi Oy:tä⁵ (jäljempänä Nordea Rahoitus) antamaan vastineensa toimenpidepyyntöön. Nordea Rahoitus vastasi virastolle 16.8.2002⁶ ja tarkensi vastaustaan myöhemmin puhelimitse. Virasto pyysi 16.9.2002 myös Tammer-Visio Oy:ltä puhelimitse selvitystä Nordea Rahoituksen ja ACE Insurance S.A.-N.V.:n Tuplatakuuseen liittyvästä sopimus-

---

¹ Liite 1.

² Aiemmin Kesko Oy.

³ Liite 2.

⁴ Liite 3.

⁵ Aiemmin Merita Rahoitus Oy.

⁶ Liite 4.

4.5.2006

suhteesta. Tammer-Visio toimi ACE:n Suomen huoltokonttorina Tuplatakuu-asioissa.

Virasto teki 26.11.2002 ja 28.1.2005 tarkastuskäynnit Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:hyn. Lisäksi Oulun ja Länsi-Suomen lääninhallitukset tekivät 27.8. ja 10.9.2003 Kilpailuviraston pyynnöstä tarkastukset omalla alueellaan sijaitseviin Liiton piiritoimistoihin.

Viraston edustajat kävivät 25.6.2003 Kaukomarkkinat Oy:ssä selvittämässä takuuhuoltoliikkeiden valintaan sekä takuuhuoltoihin ja niiden hinnoitteluun liittyvää yleistä käytäntöä.

Kilpailuvirasto pyysi 5.7.2005 Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:ltä vastinetta markkinaoikeudelle tarkoitetusta esitysluonnoksesta. Vastine toimitettiin virastolle 30.9.2005 ja sitä täydennettiin 11.11.2005 ja 24.3.2006.⁷

Kilpailuvirasto pyysi 23.12.2005 Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n hallituksessa vuosina 1997–2003 toimineilta huoltoliikkeyrityksiltä (19 kpl) vastinetta markkinaoikeudelle tarkoitetusta esitysluonnoksesta. Vastineet toimitettiin virastolle 10.3.2006 mennessä.⁸ Lisäksi Honkoliini Professional Oy on toimittanut virastolle 22.2.2006 päivätyn lisäselvityksen.⁹ Kilpailuvirasto on myös varmistanut puhelimitse, että yritykset ovat toimittaneet virastolle viimeisimmät saatavilla olevat tilinpäätöstietonsa.¹⁰

Kilpailuvirasto pyysi 20.3.2006 Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:ltä uutta vastinetta esitysluonnokseen, koska 18.1.2006 päivätyn vastineen oli antanut jo yrityksen palveluksesta eronnut henkilö (kohta 81). Vastine toimitettiin virastolle 28.3.2006.¹¹ Lisäksi Kilpailuvirasto pyysi 21.3.2006 toistamiseen K-S Kodinkonehuolto Ky:tä toimittamaan yrityksen tilinpäätöstiedot, jotka toimitettiin virastolle 2.4.2006.¹²

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry ja kodinkonehuoltomarkkinat

Vuonna 1976 perustettu Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry on yksityisten kodinkonehuoltoliikkeiden ja -liikkeenharjoittajien etujärjestö. Sen jäseneksi voi päästä kodintekniikan, kylmälaitteiden sekä sähkö- ja kaasulaitteiden korjauksia harjoittava oikeuskelpoinen yhteisö tai yksityinen liikkeenharjoittaja.

Liiton säännöissä todetaan, että se valvoo jäsentensä yleisiä ja yhteisiä etuja kodinkonehuoltoalaa koskevilla ammatillisissa, teknisissä, kaupallisissa ja liikkeenhoidollisissa kysymyksissä sekä edistää korkean ammatillisen tason saavuttamista ja valvoo hyvien liiketapojen noudattamista.

---

⁷ Liitteet 5–7.

⁸ Liitteet 8–25.

⁹ Liite 26.

¹⁰ Kohdissa 73–85 esitetyt huoltoliikkeyritysten liikevaihtotiedot ovat osittain eri vuosilta.

¹¹ Liite 27.

¹² Liite 28.

4.5.2006

Liiton asioita hoitaa hallitus, joka voi asettaa avukseen muun muassa asioita valmistelevan työvaliokunnan. Hallituksen alaisena toimi vuosina 1997–2003 myös Edunvalvontaryhmä, joka muodostui kolmesta, ajoittain vaihtuvista jäsenliikkeiden edustajista sekä Liiton toimitusjohtajasta. Vaikka Edunvalvontaryhmän huoltoliikejäsenten ei tarvinnut olla hallituksen varsinaisia tai varajäseniä, niin kokoonpanoon on tuolloin kuulunut ainoastaan Liiton hallituksen edustajia.¹³

Liitto jakautuu yhteentoista rekisteröimättömään piirijärjestöön. Järjestöt käsittelevät Liiton sille ohjaamat asiat, antavat niistä lausuntonsa sekä välittävät Liiton tekemistä päätöksistä ja toimenpiteistä tietoa jäsenilleen. Piirijärjestöt koontuvat vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Liitto on 23.3.2005 Kilpailuvirastolle toimittamassaan vastauksessa arvioinut Suomessa olevan noin 450 kodinkonehuoltoliikettä, joista 181 kuuluu Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:hyn.¹⁴ Liiton jäsenet tekevät pääasiassa nk. Valkoisen linjan (kodinkoneet) huoltoja ja korjauksia.

Liiton varsinaiset tuotot, jotka muodostuvat pääosin jäsenmaksuista ja julkaisu-toiminnasta, olivat vuonna 2005 noin 63 900 euroa.¹⁵ Suomen Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto ry:n mukaan kodinkoneiden huoltomarkkinoiden kokonaisliikevaihto oli vuonna 2003 noin 76 milj. euroa, josta Suomen Kodinkonehuoltojen Liiton jäsenten osuus oli arviolta 43 milj. euroa.¹⁶ Takuuhuoltojen osuus kaikista tehdyistä huolloista ja korjauksista on Liiton arvion mukaan 30–60 prosenttia.¹⁷

Suomessa toimii myös Kodintekniikkaliitto ry¹⁸, jolla on 210 jäsentä. Jäsenistä 90 on huoltoliikejäseniä ja loput myymäljäseniä. Huoltoliikejäsenet tekevät pääasiassa nk. Ruskean linjan (kulutuselektroniikka) huoltoja ja korjauksia.

Tapahtumakuvaus

Kilpailuvirasto esittää jäljempänä, että ainakin vuosina 1997–2003 Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:ssä ja sen alaisina toimivissa piirijärjestöissä on harjoitettu yhteistyötä, joka koskee kodinkoneiden takuuhuoltojen ja -korjausten hinnoittelua. Yksinomaan Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n toimintaa koskeva esitys perustuu pääosin Liiton hallituksen, sen piirijärjestöjen sekä Liiton Edunvalvontaryhmän pöytäkirjoihin ja muistioihin.

Liiton jäseninä olleet huoltoliikkeet ovat vaihtaneet Liitossa ja sen piirijärjestöissä hinta- ja hinnoittelutietoja. Näiden tietojen perusteella on sovittu ne hinnat ja/tai hinnoitteluperusteet, joiden pohjalta Liitto ja erityisesti Liiton hallituksen valvonnan alaisena toiminut Edunvalvontaryhmä on jäsentensä puolesta

¹³ Ainoastaan yksi Edunvalvontaryhmän jäsen (Taisto Hakanen, Turun Konepalvelu Ky) ei ollut samaan aikaan myös Liiton hallituksen jäsen. Taisto Hakanen oli mukana Edunvalvontaryhmässä vuosina 1997–2000.

¹⁴ Liite 29.

¹⁵ Liite 7.

¹⁶ Liitteet 30–31.

¹⁷ Liite 32.

¹⁸ Kilpailuvirasto on tutkinut myös Kodintekniikkaliitto ry:n roolia kodintekniikan huolto- ja korjausmarkkinoilla (Dnro 336/61/05).

4.5.2006

joko neuvotellut hinnat takuuta myöntävien yritysten kanssa, tai jotka se on ilmoittanut takuiden myöntäjille hyväksyttävänä hintoina.

Esitysteknisistä syistä viraston esityksessä käsitellään Liiton roolia aluksi Tuplatakuu-huoltohinnoittelussa 1997–2001 (kohdat 30–43) ja jäljempänä muista kodinkoneiden takuuhuoltohinnoista sopimista useiden eri takuiden myöntäjäyritysten kanssa vuosina 1997–2003 (kohdat 46–61). Kysymys on kuitenkin yhdestä asiakokonaisuudesta.

Musta Pörssi Tuplatakuu

Taustaa

Kesko-konsernin käyttötavarakauppaan erikoistuneeseen Keswell Oy:hyn kuuluva Musta Pörssi –kodintekniikkaketju tarjosi vuosina 1999–2001 asiakkailleen yhtenä rahoitusmuotona Nordea Rahoitus Suomi Oy:n hallinnoimaa Pörssi-tiliä (Pörssi Kortti). Musta Pörssi käytti Pörssi Kortin markkinoinnissa Tuplatakuu-etuutta¹⁹, joka antoi Pörssi Kortilla myytävälle tuotteelle yhden ylimääräisen takuuvuoden valmistajan tai maahantuojan myöntämän takuun lisäksi, kuitenkin siten, että takuu-aika oli yhteensä enintään kolme vuotta. Tuplatakuu-etuutta ei myönnetty enää 30.9.2001 jälkeen ja Tuplatakuun piiriin kuuluvien kodinkoneiden huollot loppuivat 30.9.2004.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:stä saadut asiakirjat

Liittoon sekä Turun ja Oulun piiritoimistoihin tehdyissä tarkastuksissa Kilpailuvirasto on saanut seuraavana esitettävät Tuplatakuu-asiaan liittyvät asiakirjat (liitteet 33–53):

a) Vuosi 1997

Liiton 11.12.1997 pidetyssä hallituksen kokouksessa otettiin ensimmäisen kerran esille Musta Pörssin Tuplatakuu –huoltoasia.²⁰ Kokouspöytäkirjan mukaan Liiton puheenjohtaja oli ollut yhteydessä Tuplatakuun rahoittajana toimineeseen vakuutusyhtiöön. Liitto oli 15.12.1997 päivätyllä kirjeellään tiedustellut myös Keskolta Tuplatakuun huoltohinnaston määräytymisperusteita.²¹

b) Vuosi 1998

Liitto otti 1.6.1998 uudelleen yhteyttä Keskkoon tiedustellakseen Tuplatakuun veloitus hinnoista, joilla huoltoliikkeet voisivat laskuttaa vakuutusyhtiötä.²² Keskoksta kerrottiin, että korvaushinnoista parhaillaan keskustellaan Nordea Rahoituksessa. Liiton hallituksen 25.8.1998 päivätyin kokouspöytäkirjan liitteen mukaan ”Tuplatakuun huoltohinnaksi oli suunnitteilla yksi hinta korvauk-

¹⁹ Musta Pörssin 30.5.2003 päivätyin yhteistyöhuoltoliikkeille toimitetun kirjeen mukaan Musta Pörssi tarjoaa 5 vuoden Pörssitakuuta tietyille tuotteilleen. Korjaustyö laskutetaan Keswelliltä ja veloitus suoritetaan huoltoliikkeen normaalin asiakasveloitushinnaston mukaan eikä takuuveloitustaksan mukaisesti.

²⁰ Liite 33.

²¹ Liite 34.

²² Liite 35.

4.5.2006

seksi työstä kuin työstä”.²³ Liitteessä todettiin edelleen, että hinta-asian laadinnassa olivat mukana ne huoltopäälliköt, joiden tuotemerkkejä Musta Pörssi myi.

Nordea Rahoituksen 18.11.1998 päivätyssä huoltoliikkeille osoitetussa tiedotteessa todettiin, että Musta Pörssi oli ilmoittanut ko. huoltoliikkeen yhteistyökumppanikseen ja tästä syystä huoltoliikkeelle toimitettiin Tuplatakuusopimustarjous.²⁴ Tiedotteen mukana toimitettiin myös Tuplatakuun huoltoliikeohje sekä korvaushinnasto. Korvaushinnaston mukaan veloituslaskut oli vain yksi jokaista tuoteryhmää kohden.²⁵ Korvaushinnat olivat 80 mk (muut pienkoneet), 120 mk (pölynimurit, yleiskoneet, mikroaaltouunit, ilmanpuhdistimet) ja 230 mk (pesukoneet, kylmälaitteet, kuivausrummut yms.). Matkakorvaukset olivat 86 mk (0–10 km), 112 mk (10–20 km) ja 5,45 mk/km (yli 20 km). Kustannusarvion tekeminen oli 100 mk.

Liiton Osmo Parkkari²⁶ totesi 19.11.1998 päivätyssä huoltoliikkeille tarkoitetussa viestissä, että Liiton Edunvalvontaryhmä suosittelee, että huoltoliikkeet eivät hyväksyisi Tuplatakuu-yhteistyösopimusta.²⁷ Liiton hallituksen 28.11.1998 päivätyssä kokouspöytäkirjassa on myös todettu, että Nordea Rahoitukselta 18.11.1998 tullutta yhteistyötarjousta oli välittömästi käsitelty Liiton Edunvalvontaryhmässä ja sen johdosta oli puheenjohtajan myötävaikutuksella välittömästi laadittu jäsentiedote (11/98).²⁸

c) Vuosi 1999

Liiton hallituksen 5.2.1999 päivätyn kokouspöytäkirjan mukaan hallituksen puheenjohtaja Aarno Perätalo kävi 12.1.1999 yhteistyösopimuskeskusteluja Nordea Rahoituksen kanssa.²⁹ Hallitus päätti siirtää Tuplatakuun tarkemman käsittelyn piiripäiville (kohta 38), sillä Tuplatakuu-asiassa katsottiin olevan merkitystä koko huoltokentälle.

Tuplatakuuta käsiteltiin 23.1.1999 Liiton Turun piirin kokouksessa.³⁰ Pöytäkirjan mukaan Liiton hallituksen jäsen Ari Järvi esitteli Turun piiriläisille käymänsä keskustelun Musta Pörssin Tuplatakuusta. Pöytäkirjan mukaan Tuplatakuu-asiassa Nordea Rahoitukselle oli esitetty neljää eri hintaluokkaa. Nordea Rahoitus toivoi kuitenkin kahta hintaluokkaa, joten ehdotuksena esitettiin 250 mk (1 ja 2 luokka) ja 500 mk (3 ja 4 luokka).

Liiton Oulun piirin 29.1.1999 pidetyssä kokouksessa käsiteltiin Tuplatakuuta.³¹ Hallituksen puheenjohtaja Aarno Perätalo kertoi kokouksessa aiemmin tammi-kuussa Nordea Rahoituksen kanssa käydyistä neuvotteluista, joiden mukaan

---

²³ Liite 36.

²⁴ Liite 37.

²⁵ Liite 38.

²⁶ Osmo Parkkari toimi vuonna 1997–2000 Edunvalvontaryhmän puheenjohtajana ja hän oli tuolloin myös Liiton hallituksen jäsen.

²⁷ Liite 39.

²⁸ Liite 40.

²⁹ Liite 41.

³⁰ Liite 42.

³¹ Liite 43.

4.5.2006

Tuplatakuussa ei mennä yksihintajärjestelmään vaan ehdotetaan nelihintajärjestelmää: työkorvaukset olisivat 180 mk (pieni työ), 250 mk (normaali työ), 425 mk (suuri työ) ja 580 mk (erikoistyö) sekä matkakorvaukset 86 mk, 112 mk ja 5,50 mk/km.

Nordea Rahoituksen Turun Konepalvelu Ky:lle 2.2.1999 toimittaman faksin mukaan Tuplatakuun korvaushinnat huoltoliikkeille olisivat seuraavat: 80 mk, 180 mk, 250 mk, 400 mk ja kustannusarvio 100 mk.³²

Piirikokousten lisäksi Tuplatakuuta käsiteltiin 5.–7.2.1999 Liiton hallituksen ja piirisihteeristön yhteisillä neuvottelupäivillä.³³ Liitto toimitti neuvottelupäivillä käsitellyt hintasuositukset Nordea Rahoitukselle tiedoksi: työkorvaukset 80 mk, 180 mk, 250 mk ja 425 mk sekä kustannusarvio 180 mk ja matkakorvaukset 86 mk, 112 mk ja 5,70 mk/km.

Nordea Rahoitus lähetti Musta Pörssi Tuplatakuu –yhteistyöhuoltoliikkeille 15.3.1999 päivätyn tiedotteen, jonka mukaan neuvottelut Tuplatakuun korvauskäytännöstä oli käyty Liiton edustajien kanssa ja uudet hinnoittelutasot oli määritelty.³⁴ Edelleen tiedotteessa todetaan, että Liitto suosittelee huoltoliikkeitä toimimaan yhdessä sovitun hinnoittelun mukaisesti. Tiedotteeseen oli liitetty Tuplatakuu-hinnastot sekä -yhteistyösopimus³⁵ vuodelle 1999. Lisäksi tiedotteessa todetaan, että ollakseen huoltoliikkeenä Tuplatakuujärjestelmässä, yhteistyösopimus tuli palauttaa Nordea Rahoitukseen allekirjoitettuna. Tuplatakuun huoltohinnat vuodelle 1999 olivat: Valkoinen linja [kodinkoneet] 80 mk, 180 mk, 250 mk ja 450 mk sekä Ruskea linja [kulutuselektronikka] 180 mk, 380 mk ja 580 mk, matkakorvaukset 86 mk, 112 mk ja 5,40 mk/km sekä kustannusarvio 150 mk. Kustannusarviosta on tiedotteessa erikseen todettu, että Tuplatakuu-ohjeessa mainittu veloitus kustannusarviolaskusta 100 mk on muuttunut neuvotteluissa 150 markaksi.

d) Vuosi 2000

Liiton hallituksen jäsenille 19.6.2000 osoitetussa muistiossa käytiin läpi Tuplatakuuta.³⁶ Muistiossa todetaan, että Tuplatakuu-systeemi lanseerattiin nk. väärässä järjestyksessä, sillä huoltoliikkeiden kanssa ei neuvoteltu lainkaan etukäteen. Edelleen muistiossa todetaan, että ”me [Liitto] reklamoimme asiasta, järjestelmä ikään kuin jäädytettiin ja sen jälkeen väännettiin kättä ja päästiin Edunvalvontaryhmämme työskentelyn myötä ratkaisuun.”

Kohdan 40 jäsenille osoitetun muistion liitteenä on Nordea Rahoituksen ja Liiton edustajan välisen neuvottelun lopputulos (Valkoinen linja), johon muistiossa pyydetään hallituksen jäsenten kannanottoja.³⁷ Liitto oli luvannut toimittaa Nordea Rahoitukselle lopulliset hyväksymiskannanotot juhannukseen 2000 mennessä. Neuvotellut veloitushinnat olivat muistion mukaan 85 mk, 190 mk,

³² Liite 44.

³³ Liite 45 (ks. myös Liite 2).

³⁴ Liite 46.

³⁵ Liite 47.

³⁶ Liite 48.

³⁷ Liite 49.

4.5.2006

260 mk ja 465 mk. Kustannusarvio 150 mk ja matkakorvaukset 90 mk, 115 mk ja 5,40 mk/km. Liiton hallituksen 24.8.2000 päivätyn kokouspöytäkirjan mukaan hallitus totesi, että Nordea Rahoituksen ja Liiton edustajien "alusneuvotteluissa" sovittuja veloitushintoja suositellaan huoltokentän hyväksyttäväksi.³⁸

Nordea Rahoituksen Tuplatakuu-huoltoliikkeille lähettämän 25.10.2000 päivätyn kirjeen mukaan Nordea Rahoitus oli sopinut uusista Tuplatakuu-huoltohinnoista Liiton edustajien kanssa.³⁹ Nordea Rahoitus toimitti tiedotteen mukana uudet vuoden 2000 Tuplatakuu-huoltohinnot: Valkoinen linja 85 mk, 150 mk, 190 mk, 260 mk ja 465 mk, kustannusarvio 150 mk sekä matkakorvaukset 90 mk, 115 mk ja 5,40 mk/km (*vrt.* kohta 41).⁴⁰

e) Vuosi 2001

Nordea Rahoitus ilmoitti 25.9.2001 huoltoliikkeille, että Tuplatakuun myöntäminen loppuu 30.9.2001. Tuplatakuu on voimassa vakuutusehtojen mukaisesti siihen mennessä Pörssi Kortilla maksetuissa ostoksissa.⁴¹

Muut kuin Tuplatakuuta koskevat kodinkoneiden takuuhuollot ja -korjaukset

Kilpailuvirasto on edellä kohdissa 30–43 esittänyt aineistoa Liitossa ja sen piiri-järjestöissä tehdystä yhteistyöstä Nordea Rahoituksen Tuplatakuu-asiassa. Seuraavassa virasto esittää asiakirjanäyttöä Liitossa tehdystä yhteistyöstä, joka kohdistuu muihin työntilajisiin/maahantuojiin kuin Nordea Rahoitukseen ja Musta Pörssin myöntämään Tuplatakuuseen.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:stä saadut asiakirjat

Liittoon sekä Turun ja Oulun piiritoimistoihin tekemiltä tarkastuksiltaan Kilpailuvirasto on saanut seuraavat takuuhuoltoihin ja -korjauksiin liittyvät asiakirjat (liitteet 54–70):

f) Vuosi 1997

Liiton 8.2.1997 päivätyn hallituksen kokouspöytäkirjan mukaan Edunvalvontaryhmä vieraili BSK-Kodinkoneet⁴² Oy:ssä (jäljempänä BSK), jossa se teki esityksen toisen vuoden takuuhinta-asiassa.⁴³ Pöytäkirjassa todetaan, ettei BSK nosta hintoja ainakaan tässä vaiheessa, mutta asiaan palattaisiin syksymmällä. Liiton 5.6.1997 pidetyn hallituksen kokouksen kokouspöytäkirjan mukaan BSK oli viestittänyt, että kahden vuoden takuusopimuksista voitaisiin neuvotella jo aikaisemmin, joten Liiton hallituksen puheenjohtaja kehotti kaikkia olemaan ajoissa asialla, kuten jo jäsenkirjeessäkin oli mainittu.⁴⁴ Edunvalvontaryhmän

³⁸ Liite 50.

³⁹ Liite 51.

⁴⁰ Liite 52.

⁴¹ Liite 53.

⁴² Bosch ja Siemens –kodinkoneet.

⁴³ Liite 54.

⁴⁴ Liite 55.

4.5.2006

18.10.1997 päivätyn BSK:n kahden vuoden takuun työhinnittelua koskevan muistion mukaan työhinnan tavoitelähtökohdaksi asetettiin 212–215 mk/h.⁴⁵ Edunvalvontaryhmän ja BSK:n 23.10.1997 päivättyyn keskustelumuihistioon kirjattiin BSK:n kahden vuoden takuun työhinnaksi 206 mk/h, johon päädyttiin Edunvalvontaryhmän hinta-arvion ja BSK:n Teuvo Rantasen saaman palautteen perusteella.⁴⁶

Edunvalvontaryhmän 1.4.1997 päivätyn kokousmuistion mukaan hallituksen varajäsen Lasse Areva esitteli kokouksessa tilanteen tulleista valtakirjoista ja kertoi varmistaneensa puhelimitse, olivatko liikkeet tehneet työtarjouksensa tukkuliikkeille⁴⁷, joiden pohjalta neuvottelut voitaisiin käynnistää.⁴⁸ Valtakirjoja oli muistion mukaan tullut vain muutama, joten toimeksianto jäisi sen verran puutteelliseksi, ettei Edunvalvontaryhmä voisi niiden perusteella käynnistää neuvotteluja.

Liiton 5.6.1997 pidetyn hallituksen kokouksen kokouspöytäkirjan mukaan kokouksessa käsiteltiin Electrolux Kotitalouskoneet/Huoltoluxin takuutyöhintapolitiikkaa.⁴⁹ Kokouksessa päätettiin, että vaikka Turku-sektorilla ei saatu riittävästi valtakirjoja, asiasta tullaan kuitenkin heinäkuussa pitämään liikkeiden ja tavarrantoimittajan yhteinen palaveri.

Hallituksen puheenjohtaja Osmo Parkkarin 10.6.1997 laatimassa muistiossa on yhteenveto Liiton ja Upo-myyntin välisestä keskustelusta.⁵⁰ Muistion mukaan keskusteluosapuolet hyväksyivät Keskushuolto Oy:n Erkki Mäkikosken ehdotuksen siitä, että Turussa ei lisätä eikä vähennetä huoltoja ja seurataan muun muassa huoltoliikkeiden "oikeaa hinnoittelua".

Liiton Kouvolan piirin 28.11.1997 päivätyn kokousmuistion mukaan kahden vuoden takuissa ensimmäinen vuosi tehdään takuuhinnoilla.⁵¹ Toisena vuotena voimassa ovat normaalit asiakashinnat ja kolmas vuosi liikekohtaisesti sopien, joka on myös toisen vuoden kohdalla ilmeinen käytäntö. Muistion mukaan tässä hinnoittelussa maahantuojilla on sama käytäntö. Liiton toimistolla pitäisi olla useamman kuin yhden piirin tiedot, jolloin päästäisiin myös yhtenäisempään käsitykseen hinnoittelusta, etteivät maahantuojat pääsisi käyttämään hinnoittelun sekavuudella huoltoliikkeitä hyväkseen.

g) Vuosi 1998

Liiton Työvaliokunnan kokouksen 20.1.1998 päivätyn kokousmuistion mukaan BSK oli todennut, että valtaosa sen [valtuutetuista] huoltoliikkeistä oli hyväksynyt/sopinut alkaneen vuoden ja toisen takuuvuoden työhinnaksi 3–4 prosen-

---

⁴⁵ Liite 56.

⁴⁶ Liite 57.

⁴⁷ Kilpailuviraston käsityksen mukaan tukkuliikkeillä tässä tarkoitetaan yleisesti työntilaaajia/maahantuojia, eikä siis ainoastaan niitä, jotka on mainittu esityksessä.

⁴⁸ Liite 58.

⁴⁹ Liite 55.

⁵⁰ Liite 59.

⁵¹ Liite 60.

4.5.2006

tin yhdenmukaisuuskorotuksen.⁵² Muistiossa todetaan edelleen, että Edunvalvontaryhmä käy 22.1.1998 neuvotteluja Asko Kodinkoneen kanssa. Työvaliokunnan mielestä Whirlpool Nordic Oy:n huoltoliikkeille tekemä takuutyöhintatarjous oli työhintatasoltaan hyväksyttävä.

Liiton 5.2.1998 pidetyssä hallituksen kokouksessa hallitus kuuli Kalle Mustosta⁵³ Electrolux Kotitalouskoneet/Huoltolux Huoltoneuvoston 13.–14.1.1998 pitämästä kokouksesta.⁵⁴ Pöytäkirjassa todetaan, että hallitus tulee keskustelemaan asiasta kerronnan perusteella sekä tulee tekemään asiassa mahdolliset toimenpidepäätökset. Samalla Mustonen kertoi hallitukselle myös itsensä ja eräiden muiden huoltoliikkeiden henkilökohtaisesta neuvonpidosta Huoltoluxin kanssa. Lisäksi hallitus kuuli varapuheenjohtaja Ari Järveä tämän Asko Keskushuolto Oy:n kanssa käymistä takuusiakeskusteluista.

Liiton hallituksen kokouksen 26.9.1998 päivätyn kokouspöytäkirjan mukaan Ari Järvi jakoi hallitukselle Electrolux Huoltoneuvoston 16.9.1998 pitämän kokouksen muistion sekä kertoi muistion ”rivien väleistä” siten, ettei niitä merkity pöytäkirjaan.⁵⁵

h) Vuosi 1999

Liiton Turun piirin 23.1.1999 pidetyssä kokouksessa huoltoliikkeitä kehoitettiin lähettämään tarjouksia päämiehille, jos takuuhintoihin ei oltu tyytyväisiä.⁵⁶ Takuuhinnoista esitettiin seuraavia laskelmia: Ensimmäisen vuoden takuuhinnat olisivat 200–205 mk, toisen vuoden hinnat 220 mk ja kolmannen vuoden takuukorjaukset tehtäisiin asiakasveloitushinnoin.

Liiton hallituksen 25.11.1999 pidetyssä kokouksessa kerrattiin Asko Kodinkone Oy/Keskushuolto Oy:hyn liittyvät tapahtumat.⁵⁷ Pöytäkirjan mukaan hallitus oli edellisessä kokouksessaan kuullut Edunvalvontaryhmän puheenjohtaja Osmo Parkkaria⁵⁸ Keskushuolto Oy:n toimitusjohtaja Erkki Mäkikosken yhteydenotosta Askon ja Asea Skandian ensimmäisen ja toisen vuoden takuista sekä neljän hintayksikön niputtamisesta yhdeksi hinnaksi. Edelleen pöytäkirjassa todetaan, että hallitus nimesi asiasta keskusteltuaan neuvotteluryhmäksi: asian esittelijän, Liiton hallituksen varapuheenjohtaja Ari Järven ja Jouko Karjalaisen. Pöytäkirjan mukaan neuvotteluryhmä kokoontui 16.9.1999 pidetyn liittokokouksen jälkeen. Neuvotteluryhmän kokousmuistio toimitettiin Liiton hallitukselle. Neuvotteluryhmä piti 9.11.1999 tarkennuskokouksen Asko Kodinkoneen kanssa. Liiton 25.11.1999 pidetyssä kokouksessa hallitus kuuli neuvotteluryhmältä, että jälkimmäisessä neuvottelussa oli ”puhuttu jo markoistakin”. Kokouksessa päätettiin, että tuntihinnan osalta lähdetäisiin ajatuksesta, että haettaisiin parempaa hintaa ja kaksivuotista sopimusta, esimerkiksi neuvotteluryhmän tekemän oman vastatarjouksen pohjalta. Ari Järvi kertoi 22.11.1999

⁵² Liite 61.

⁵³ Huoltoliikkeyrittäjä, joka mukana Huoltoneuvostossa. Kalle Mustonen toimi myös Liiton hallituksen jäsenenä vuosina 1999–2000.

⁵⁴ Liite 62.

⁵⁵ Liite 63.

⁵⁶ Liite 42.

⁵⁷ Liite 64.

⁵⁸ Myös Liiton hallituksen jäsen.

4.5.2006

Liiton Turun piirikokouksessa, että Askon kanssa oli käyty neuvotteluja (muiden kanssa neuvottelut olivat vielä avoinna).⁵⁹

Liiton 25.11.1999 pidetyssä hallituksen kokouksessa käsiteltiin myös Expert Best Buy –jatkotakuuta. Expertin jatkotakuuehdotuksen mukaan huoltoliike voi veloittaa myyntiliikettä omalla asiakasveloitushinnallaan. Näin ollen Liitto päätti, ettei sen tarvitse puuttua Expertin tarjoamaan jatkotakuuehdotukseen.⁶⁰

i) Vuosi 2001

Liiton Turun piirin kokouksessa oli 3/01 pöytäkirjan mukaan keskusteltu takuutöiden veloitussuosituksista, mutta osallistujien vähäisyyden vuoksi keskustelua päätettiin jatkaa seuraavassa elokuussa pidettävässä piirikokouksessa (koh- ta 58).⁶¹

Liiton Turun piirin kokouksen 28.8.2001 päivätyn pöytäkirjan mukaan kokouksessa keskusteltiin yleisesti takuutöiden hinnoista ja hinnoittelusta.⁶²

Vuosi 2002

Liiton Turun piirin 12.1.2002 pidetyssä piirikokouksessa Liiton hallituksen varapuheenjohtaja Ari Järvi kertoi, että maahantuojilta olisi lähiaikoina odotettavissa tarjouksia uusista takuutyöveloituksista.⁶³ Yleisenä mielipiteenä todettiin, että minimiveloitus maahantuojilta olisi 38,70 euroa tunnilta.

Hallituksen ja piirisihteeristön 8.–10.2.2002 pidetyn yhteisten piiripäivien agendan mukaan siellä keskusteltiin siitä, mitä huoltoliikkeen tulisi veloittaa nk. normaalista asiakastyöstä ja kuinka paljon keskimäärin vuositasolla huoltoliik- keet veloittavat työstä, osista ja matkoista (mk/kpl).⁶⁴

Vuosi 2003

Liiton tammikuu 2003 jäsentiedotteessa todetaan takuuhuoltosopimuksista muun muassa seuraavaa: jos olet saanut yhteistyötaholtasi toimintaohje- ehdotuksen (kuten esimerkiksi Whirlpoolin 8 vuoden varaosatakuusta), tutustu siihen tarkasti ja jos se ei sisällöltään tyydytä, tee oma vastatarjous (emme kai voi hyväksyä 1,25 varaosakerrointa!).⁶⁵ Edelleen jäsentiedotteessa todetaan, että ellei yhteydenottoa ole tullut, on olemassa vaara, että takuutyösuhte jat- kuu vanhoilla ehdoilla.

---

⁵⁹ Liite 65.

⁶⁰ Liite 64.

⁶¹ Liite 66.

⁶² Liite 67.

⁶³ Liite 68.

⁶⁴ Liite 69.

⁶⁵ Liite 70.

4.5.2006

Kilpailuvirastolle annetut selvitykset ja vastineet

Nordea Rahoitus Suomi Oy:n antama selvitys Tuplatakuu-asiassa

Nordea Rahoituksen Kilpailuvirastolle 16.8.2002 saapuneen selvityksen mukaan sen ja Keswellin välillä oli sopimus luottotilisaatavien rahoittamisesta.⁶⁶ Nordea Rahoitus otti Tuplatakuu-lisävuodelle vakuutuksen ACE Insurance S.A.-N.V.:lta. Tälle vakuutukselle sovittiin tietty hinta, jonka perusteella Nordea Rahoitus neuvotteli Tuplatakuu-huoltohinnat ACE:n puolesta.

Nordea Rahoitus otti aluksi itse yhteyttä yksittäisiin huoltoliikkeisiin Musta Pörssi –kodintekniikkaketjun liikkeiltä saamiensa tietojen pohjalta. Nordea Rahoitus lähetti tietojen perusteella mahdollisille halukkaille yhteistyöhuoltoliikkeille sopimusluonnoksen, jonka liitteenä oli Nordean Tuplatakuu-huoltojen korvaushintoja koskeva tiedote, Tuplatakuu-hinnastot sekä ohjeet korvauskäytännöstä. Yhteistyösopimus astui voimaan, mikäli huoltoliike palautti sen allekirjoitettuna.

Yhteistyösopimuksen allekirjoitettuaan huoltoliike sitoutui Tuplatakuun piiriin tulevien huoltotoimenpiteiden osalta noudattamaan Nordea Rahoituksen esittämiä Tuplatakuu-korvaushintoja. Sopimuksen liitteenä olleen Tuplatakuu-ohjeen mukaan huoltoliike korjaisi tuotteen tiettyjen ehtojen mukaisesti ja tämän jälkeen huoltoliike veloittaisi korvaushinnoittelun mukaisen laskun vakuutusyhtiön (ACE) huoltokonttorilta (Tammer-Visio Oy). Korjausten korvaushinnat oli määritelty siten, että veloitus hintoja oli vain yksi jokaista tuoteryhmää (esim. kohta 32) kohden.

Nordea Rahoituksen selvityksessä todetaan edelleen, että se määritteli huoltokorvaushinnat yhteistyössä Kesko Kodintekniikan, maahantuojien huoltovastaavien ja Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n kanssa. Hinnoittelusuositukset syntyivät käytyjen neuvottelujen tuloksena ja suositukset tarkistettiin vuosittain. Yksittäiset huoltoliikkeet eivät osallistuneet hintaneuvotteluihin.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n antama selvitys Tuplatakuu-asiassa

Liitto on 15.8.2002 päivätyssä virastolle toimittamassa Tuplatakuuta koskevassa selvityksessään todennut, että Tuplatakuu-järjestelmä lanseerattiin vuonna 1997 Nordea Rahoituksen ja Musta Pörssin toimesta, kuulematta asiassa huoltoliikkeitä.⁶⁷ Liiton varapuheenjohtaja Ari Järvi on 20.9.2002 Kilpailuviraston kanssa käydyssä puhelinkeskustelussa puolestaan todennut, että Liitto antoi Nordea Rahoitukselle ainoastaan taustatietoja huoltoliikkeiden toiminnasta ja toimintatavoista sekä hinnoitteluperiaatteista, ja että Liitto toimitti Nordea Rahoitukselle huoltoliikkeiden keskihintoja (*vrt.* kohdat 68–69). Liitto ei ole kuitenkaan sopinut Nordea Rahoituksen kanssa hintasuosituksista, kuten

---

⁶⁶ Liite 4.

⁶⁷ Liite 2.

4.5.2006

Nordea Rahoituksen 15.3.1999⁶⁸ ja 25.10.2000⁶⁹ päivätyissä tiedotteissa on annettu ymmärtää.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n Kilpailuviraston esitysluonnokseen antama vastine

Liiton 30.9.2005 päivätyn vastineen mukaan huoltoyritykset, riippumatta siitä ovatko ne Liiton jäseniä, solmivat huoltosopimukset maahantuojien/valmistajien ja muiden takuiden myöntäjien kanssa itsenäisesti.⁷⁰

Liiton Edunvalvontaryhmän tehtävänä on ollut neuvotella takuita myöntävien yritysten kanssa takuukäytännöstä ja hinnoitteluperusteista. Vastineessa todetaan edelleen, että Edunvalvontaryhmä on neuvotellut hinnaston, joka on ollut suositus, ja jota maahantuojat ja valmistajat ovat käyttäneet neuvotellessaan huoltoliikkeiden kanssa. Edunvalvontaryhmä on ottanut ensisijaisesti kantaa takuukorjausten määräytymisperusteisiin tuoteryhmittäin ja sen jälkeen hintatason muodostamiseen.

Liitto ei ole velvoittanut jäseniään noudattamaan Edunvalvontaryhmän suosituksia. Lisäksi vastineessa todetaan, että suositushinnasto on koskenut ainoastaan takuukorjauksia, ja että kaiken muun huolto- ja korjaustyön sekä varaosamyynnin osalta yritykset ovat suorittaneet hinnoittelun täysin itsenäisesti. Hinnoittelua ei ole millään tavoin seurattu tai ohjattu.

Kilpailuvirasto pyysi puhelimitse Liiton asiamiestä toimittamaan vastineessa mainitun Edunvalvontaryhmän suositushinnaston. Liitto ilmoitti kuitenkin 11.11.2005 päivätyssä lisäselvityksessään, että Edunvalvontaryhmä ei ole tuottanut kirjallista hinnastoa eikä mitään hinnastoa ole vahvistettu Liiton päätävissä elimissä.⁷¹

Liitto on vastineessaan todennut myös, ettei hintasuosituksilla ole kuluttajien kannalta ollut negatiivista merkitystä, sillä sopimuksen kohteena on ollut takuun myöntäjän ja huoltoliikkeen välinen hinnoittelu. Mikäli Edunvalvontaryhmän työllä takuukorjausten hinnanmuodostumisessa on ollut jotakin merkitystä, se on mitä ilmeisemmin ollut kuluttajahintojen nousua hillitsevä.

Hallituksessa toimineiden huoltoliikeyritysten Kilpailuviraston esitysluonnokseen antamat vastineet

Huoltoliikeyritykset ovat Kilpailuvirastolle toimittamissaan vastineissa (liitteet 8–28) todenneet seuraavaa⁷²:

Erkki Honkoliini toimi **Honkoliini Professional Oy:n**⁷³ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 2001–2002. Yritys kiistää vastineessaan esitysluonnoksessa esitetyt väittämät ja toteaa, ettei se ole tehnyt hintayhteistyötä muiden huoltoliikkeiden kanssa. Vastineessa todetaan myös, että kaikki nyt tutkittavana ole-

⁶⁸ Liite 46.

⁶⁹ Liite 51.

⁷⁰ Liite 5.

⁷¹ Liite 6.

⁷² Kunkin huoltoliikeyrityksen edustus Liiton toimielimissä on kirjattu ainoastaan kilpailurikkomuksen ajanjaksolta (1997–2003).

⁷³ Liite 8.

4.5.2006

va toiminta on tapahtunut yksinomaan Liiton piirissä ja Liiton toimielinten toimesta. Hallituksen jäsenyys on ollut yritykselle vain kannatusluonteinen eikä yritys ole osallistunut Liiton toimintaan millään tavoin. Huoltosopimukset syntyvät maahantuojan ja huoltoyrityksen välillä ilman, että Liitolla on oikeutta tai mahdollisuutta vaikuttaa sopimukseen.

Yritys on 22.2.2006 päivätyssä lisäselvityksessään todennut sen pääasiallisen toiminta-alueen olevan kiinteistöjen korjauspalvelujen tuottaminen, ilmalämpöpumppujen myynti ja asennus sekä kodinkonealan jälkimarkkinapalvelujen tuottaminen.⁷⁴ Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 2,7 milj. euroa, josta nyt tarkasteltavana olevan kodinkoneiden huoltojen osuus on yrityksen antaman lisäselvityksen mukaan noin [...] ⁷⁵ euroa.

Aarno Perätalo toimi **Huoltoliike Perätalo Ky:n**⁷⁶ edustajana Liiton hallituksessa ja sen puheenjohtajana vuosina 1998–2001. Vastineessa todetaan, että esitysluonnoksessa esitetyt väittämät eivät osoita yrityksen osallistuneen sellaisiin toimiin, joilla olisi voinut olla haitallisia kilpailunrajoituslain tarkoittamia vaikutuksia. Näin ollen seuraamusmaksun määräämistä yritykselle ei voida pitää perusteltuna. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 280 000 euroa.

Yritys ei ole vastineen mukaan tehnyt hintayhteistyötä muiden huoltoliikkeiden kanssa. Kaikki nyt tutkittavana oleva toiminta on tapahtunut yksinomaan Liiton piirissä ja Liiton toimielinten toimesta. Perätalon mukaan hänen toimintansa Liiton hallituksessa on tähdännyt kaikkien huoltoliikkeiden eduksi, riippumatta Liiton jäsenyydestä.

Edelleen vastineessa todetaan, että Liitto on neuvotellut maahantuojien/valmistajien kanssa takuuhuoltoasioista ja sopimusehdoista, jotka ovat sen jälkeen tulleet sovellettavaksi kaikkiin valtuutettuihin merkkihuoltoihin riippumatta siitä, onko valtuutettu huoltoliike ollut Liiton jäsen.

Aulis Sivonen toimi **T:mi Kodinkone ja Kylmälaitehuolto Sivosen**⁷⁷ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 2000–2002. Vastineessa kiistetään yrityksen syyllistyneen kilpailunrajoituslain vastaiseen toimintaan Sivosen hallituskautena. Asiat tulivat Liiton hallituksen hyväksyttäväksi vasta sen jälkeen, kun niitä oli käsitelty Liiton toimielimissä. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin [...] euroa.

Timo Järvenpää toimi **Kodinkonehuoltoliike Soini Oy:n**⁷⁸ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 2001–2003. Vastineessa kiistetään yrityksen syyllistyneen kilpailunrajoituslain vastaiseen toimintaan Järvenpään hallituskautena. Muutamat Liiton aktiivihenkilöt olivat vastuussa hallituksen tekemistä päätöksistä. Edelleen vastineen mukaan Järvenpään ehdotuksia hallituksen kokouksissa ei

---

⁷⁴ Liite 26.

⁷⁵ Hakasulkeisiin on merkitty liikesalaisuudet.

⁷⁶ Liite 9.

⁷⁷ Liite 10.

⁷⁸ Liite 11.

4.5.2006

kuunneltu, koska hän ei itse ollut huoltoliikeryrittäjä vaan ainoastaan Kodinkonehuolto Soini Oy:n palveluksessa.

Vastineen mukaan yritys hinnoittelee työnsä itsenäisesti. Yrityksen liikevaihto vuonna 2005 oli noin 842 000 euroa.

Tiina Sundell toimi **Kodintarvike Sundell Ky:n**⁷⁹ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997–1999. Vastineessa todetaan, että yritys on vuodesta 1995 toiminut ainoastaan kodinkoneiden tarvike-, varaosa- ja oheistuotemyymälänä. Yrityksellä ei ole lainkaan ollut huoltotoimintaa vuoden 1995 jälkeen. Tästä johtuen yrityksellä ei ole ollut intressiä takuuhinnoitteluasiassa ja yritys kiistää syyllistyneensä kilpailunrajoituslain vastaiseen toimintaan Sundellin hallituskautena. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 56 000 euroa.

Tapani Piirainen toimi **Kotitalouskonehuolto Tapani Piirainen Ky:n**⁸⁰ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 2000–2003. Vastineessa kiistetään yrityksen syyllistyneen kilpailunrajoituslain vastaiseen toimintaan Piiraisen hallituskautena.

Tuottajien ja/tai maahantuojien edustamien tuotemerkkien huoltosopimuksista yritys on vastineen mukaan tehnyt vuosittain yrityskohtaisen tarjouksen. Tämä toimintamalli on ollut käytössä koko yrityksen toiminnan ajan, vuodesta 1982 alkaen. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 106 000 euroa.

Lisäksi vastineessa on esitetty, että mikäli kyseessä on kilpailunrajoituslain tarkoittama kielletty hintayhteistyö, tulee seuraamusmaksuesitys jättää tekemättä kilpailunrajoituslain 12 §:n nojalla.

Arto Pynnönen toimi **K-S Kodinkonehuolto Ky:n** edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1999–2000. Yritys ei ole antanut vastinettaan esitysluonnokseen. Kilpailuviraston kehotuksesta yritys ilmoitti 2.4.2006 vuoden 2004 tilinpäätöstietonsa, joiden mukaan yrityksen liikevaihto oli tuolloin 153 000 euroa.⁸¹

Teuvo Mäkeläinen toimi **Kylmä- ja kodinkonehuolto T Mäkeläinen Oy:n**⁸² edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997–1999. Vastineessa kiistetään yrityksen syyllistyneen kilpailunrajoituslain vastaiseen toimintaan Mäkeläisen hallituskautena.

Vastineen mukaan tavarantoimittajien ja/tai maahantuojien kanssa käydään yrityskohtaiset takuuhintaneuvottelut. Yrityksen toiminta jakaantuu pääasiallisesti kahteen toimialueeseen: kylmälaitokset ja jäähdytyslaitteet. Yrityksen kodinkoneiden takuuhuoltojen osuus liikevaihdosta on [...] prosenttia. Koko liikevaihto vuonna 2004 oli noin 210 000 euroa.

---

⁷⁹ Liite 12.

⁸⁰ Liite 13.

⁸¹ Liite 28.

⁸² Liite 14.

4.5.2006

Osmo Parkkari toimi **Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:n**⁸³ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997–2000⁸⁴. Parkkarin 18.1.2006 antamassa vastineessa yhdytään Liiton esittämiin kannanottoihin. Vastineen mukaan Parkkari myi 13.11.2001 osuutensa Länsi-Suomen Huoltokeskuksesta ja erosi samalla yrityksen palvelusta.

Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:n 26.3.2006 päivätyn vastineen mukaan yrityksen nykyinen omistajapariskunta ei ole osallistunut esitettyyn kilpailunrajoi-
tukseen.⁸⁵ Yrityksen nykyinen osakas/toimitusjohtaja Harri Kotimäki osti 29.9.1998 noin puolet Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:n osakekannasta. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 157 000 euroa.

Erkki Lahtinen toimi **Saarijärven Kylmäkoneistus Ky:n**⁸⁶ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997–1998. Vastineen mukaan yritys ja/tai Lahtinen eivät ole olleet aktiivisia hallituksen kilpailunrajoituslain vastaisessa hintayhteistyös-
sä.

Vastineen mukaan Liiton ja yrityksen intressit eivät ole aina olleet samansuun-
taiset, koska yritys toimii pääasiallisesti kylmäalan erikoisliikkeenä⁸⁷. Kodinko-
neiden huollon osuus liikevaihdosta vuonna 2003 oli noin [...] prosenttia. Koko
liikevaihto vuonna 2004 oli noin 344 000 euroa.

Ensio Remes toimi **T:mi Ensio Remeksen**⁸⁸ edustajana Liiton hallituksessa vuo-
sina 1999–2000. Vastineessa kiistetään yrityksen syyllistyneen kilpailunrajoi-
tuslain vastaiseen toimintaan Remeksen hallituskautena. Yrityksen toiminta
päätyi vuonna 2000. Viimeisimmän tuloslaskelman mukaan toiminimen tulot
olivat noin [...] euroa.⁸⁹

Markku Veijalainen toimi **Vesan-Huolto Oy:n**⁹⁰ edustajana Liiton hallituksessa
vuonna 2001. Vastineessa kiistetään yrityksen syyllistyneen kilpailunrajoi-
tuslain vastaiseen toimintaan Veijalaisen hallituskautena. Lisäksi vastineessa pai-
notetaan, että hallitusjäsenyys on käytännössä tarkoittanut ainoastaan yhtä
hallituksen kokousta vuoden 2001 aikana, ja ettei ainakaan Veijalaisen halli-
tuskautena käsitelty Musta Pörssi Tuplatakuu –asiaa.

Vastineen mukaan yritys solmii omat huoltosopimuksensa suoraan maahan-
tuojien kanssa ja yritys neuvottelee sopimusten veloitus hinnat itsenäisesti. Ta-
kuutöiden osuus yrityksen liikevaihdosta vuonna 2004 oli [...] prosenttia. Koko
liikevaihto vuonna 2004 oli noin 376 000 euroa.

---

⁸³ Liite 15.

⁸⁴ Yritys oli edustettuna myös Liiton Edunvalvontaryhmässä vuosina 1997–2000.

⁸⁵ Liite 27.

⁸⁶ Liite 16.

⁸⁷ Lähinnä kylmälaitteiden asennus ja huoltotoiminta, myymälöiden kylmä- ja pakastevarastot sekä ilmastoinnin jäähdytys.

⁸⁸ Liite 17.

⁸⁹ Vuoden 2000 tilinpäätöstiedot.

⁹⁰ Liite 18.

4.5.2006

Seuraavien huoltoliikkeiden ("Yritykset") antamat vastineet ovat toistensa kanssa täysin samansisältöiset, alla eriteltyjä yrityskohtaisia tietoja lukuunottamatta:

- Ari Järvi toimi **Huolto Järvi Oy:n**⁹¹ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997–2003⁹². Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 688 000 euroa.
- Kaj Berghäll toimi **Huoltoliike Berghäll Oy:n**⁹³ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997 ja 2000–2003. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 353 000 euroa.
- Matti Kivioja toimi **Kodinkonehuolto M. Kivioja Ky:n**⁹⁴ edustajana Liiton hallituksessa vuonna 1997. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 103 000 euroa.
- Mikko Ranta toimi **Kodinkonehuolto ja Varaosapalvelu Urpo Ranta Ky:n**⁹⁵ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1999 ja 2001–2003⁹⁶. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 547 000 euroa.
- Kalle Mustonen toimi **Pirkanmaan Huoltokeskus Oy:n**⁹⁷ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1999–2000. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 863 000 euroa.
- Jan Strandholm toimi **Raision Seudun Konehuolto Ky:n**⁹⁸ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997–2001 ja 2003. Yrityksen liikevaihto vuonna 2004 oli noin 65 000 euroa.
- Raimo Hakala toimi **Valkeakosken Kodinkonehuolto Raimo Hakala Oy:n**⁹⁹ edustajana Liiton hallituksessa vuosina 1997–2000 ja 2003¹⁰⁰. Yrityksen liikevaihto vuonna 2005 oli noin 203 000 euroa.

Kaikissa kohdan 85 vastineissa todetaan, että esitysluonnoksessa esitetyt väittämät eivät osoita Yritysten osallistuneen sellaisiin toimiin, joilla olisi voinut olla haitallisia kilpailunrajoituslain tarkoittamia vaikutuksia. Näin ollen seuraamusmaksun määräämistä Yrityksille ei voida pitää perusteltuna.

Vastineiden mukaan yksittäiset Yritykset eivät ole tehneet hintayhteistyötä muiden huoltoliikkeiden kanssa eikä Liiton piirissä ole vaihdettu huoltohintoja. Kaikki nyt tutkittavana oleva toiminta on tapahtunut yksinomaan Liiton piirissä

---

⁹¹ Liite 19.

⁹² Yritys oli edustettuna myös Liiton Edunvalvontaryhmässä vuosina 1997–2003.

⁹³ Liite 20.

⁹⁴ Liite 21.

⁹⁵ Liite 22.

⁹⁶ Yritys oli edustettuna myös Liiton Edunvalvontaryhmässä vuosina 2001–2003.

⁹⁷ Liite 23.

⁹⁸ Liite 24.

⁹⁹ Liite 25.

¹⁰⁰ Yritys oli edustettuna myös Liiton Edunvalvontaryhmässä vuosina 2001–2003.

4.5.2006

ja Liiton toimielinten toimesta. Liitonkin osalta on kyse enintään vähämerkityksellisestä kilpailunlainrikkomuksesta.

Vastineiden mukaan Liitto on neuvotellut suositushinnat maahantuojien kanssa ja neuvoteltu hinta on tullut sovellettavaksi kaikkiin valtuutettuihin huoltoliikkeisiin, riippumatta siitä, onko valtuutettu huoltoliike Liiton jäsen. Liiton Edunvalvontaryhmä on käytännössä ottanut kantaa takuukorjausten määräytymisperusteisiin tuoteryhmittäin ja sitten tämän jälkeen se on ottanut kantaa hintatason muodostumiseen. Mikäli maahantuojat ovat nämä kannanotot hyväksyneet, niin kyseistä hinnoittelua on sovellettu sen jälkeen kaikkiin huoltoliikkeisiin.

Kilpailuoikeudellinen arviointi

Merkitykselliset markkinat

Merkityksellisten markkinoiden määrittelyssä otetaan huomioon merkitykselliset tuotemarkkinat ja maantieteelliset markkinat. Merkityksellisiin tuotemarkkinoihin kuuluvat kaikki tuotteet ja/tai palvelut, joita kuluttaja pitää keskenään vaihdettavissa tai korvattavissa olevina niiden ominaisuuksien, hinnan ja käyttötarkoituksen vuoksi. Merkitykselliset maantieteelliset markkinat puolestaan muodostuvat alueesta, jolla yritykset kilpailevat keskenään, ja jolla kilpailuolosuhteet kyseessä olevan tuotteen osalta ovat riittävän yhtenäiset.

Tässä tapauksessa kilpailunrajoitusta ja sen vaikutuksia arvioidaan niillä markkinoilla, joihin Suomen Kodinkonehuoltojen Liiton hinnoittelua koskeva toiminta kohdistui eli kodinkoneiden takuuhuoltomarkkinoilla Suomessa. Suomen Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto ry:n tilastojen mukaan vuonna 2003 Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n jäsenten markkinaosuus kodinkonehuoltojen markkinoilla oli alan kokonaisliikevaihdolla mitattuna noin 57 prosenttia (kohta 23).¹⁰¹

Markkinoiden tarkempi määrittely, tuotekohtaisesti tai maantieteellisesti, ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole tarpeen jäljempänä todettavan rajoituksen vakavan luonteen vuoksi.

Tapaukseen sovelletut säännökset

Kilpailunrajoituslain 1 a §:n mukaan kilpailunrajoitukseen sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan säännöksiä, mikäli kilpailunrajoitus on omiaan vaikuttamaan merkittävästi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tässä tapauksessa kyse on nk. jälkimarkkinoista (toissijaiset markkinat), joka koskee kuluttajien hankkimien kodinkoneiden takuuhuoltoja Suomessa. Huoltotoiminta keskittyy yksinomaan Suomen alueella toimiviin pieniin huoltoyrityksiin. Takuuhuoltojen osuudet kaikista tehdyistä huoltotoista vaihtelevat huomattavasti yrityskohtaisesti. Takuuhuoltojen liikevaihdoista ja määristä ei ole saatavilla luotettavaa arviota. Kilpailuvirasto katsookin, ettei Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n piirissä tapahtunut hinnoista sopiminen ja näiden perusteella ta-

---

¹⁰¹ Liitteet 30–31.

4.5.2006

kuun myöntäjien kanssa käydyt neuvottelut ole menettelyn luonteen johdosta olleet omiaan vaikuttamaan merkittävästi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Rikkomuksen ajankohtana voimassa olleen kilpailunrajoituslain (480/92) 6 §:n mukaan samalla tuotanto- tai jakeluportaalla toimivat elinkeinonharjoittajat tai näiden yhteenliittymät eivät saa sopimuksella, päätöksellä tai niihin rinnastettavalla menettelyllä:

- 1) määrätä tai suosittaa elinkeinotoiminnassa perittäviä tai maksettavia hintoja tai vastikkeita; tai
- 2) rajoittaa tuotantoa, jakaa markkinoita tai hankintalähteitä, elleivät ne ole välttämättömiä järjestelyille, jotka tehostavat tuotantoa tai jakelua taikka edistävät teknistä tai taloudellista kehitystä ja hyöty pääosaltaan tulee asiakkaille tai kuluttajille.

Kilpailunrajoituslain 6 §:n mukaan kiellettyjä ovat sellaiset elinkeinonharjoittajien tai näiden yhteenliittymien väliset sopimukset, päätökset ja muut näihin rinnastettavat menettelyt, joilla rajoitetaan kilpailua. Kilpailunrajoituslain esitöiden¹⁰² mukaan säännös koskee sekä yritysten nimenomaisia sopimuksia tai näihin rinnastettavaa yritysten yhteisymmärrystä että yritysten yhteiselinten ja yhteenliittymien päätöksiä tai vastaavia järjestelyitä, joilla rajoitetaan tai ohjataan horisontaalisessa tasossa yritysten kilpailukeinojen käyttöä.

Kilpailunrajoituslain 6 §:ssä sopimuksen käsite on perinteisesti ymmärretty hyvin laajasti. Sopimuksen muodolla ei ole merkitystä eikä sen tarvitse välttämättä sitoa osapuolia oikeudellisesti taikka olla täytöntöön pantavissa. Sopimusrangaistuksia tai toimeenpanokeinoja ei edellytetä ja myös hiljaiseen sopimiseen perustuvat nk. herrasmiehsopimukset kuuluvat edellä tarkoitettuun soveltamispiiriin. Sopimuksen voidaan kilpailuoikeudellisessa mielessä katsoa olevan kyseessä, jos osapuolet nimenomaisesti tai epäsuorasti laativat yhdessä suunnitelman, jossa määrätään niiden toiminnan suuntaviivoista tai toiminnasta pidättäytymisestä markkinoilla.

Lain 6 §:n hintayhteistyökielto koskee paitsi tavaroista ja palveluista maksettavia ja perittäviä hintoja, myös alennuksia tai erilaisia toimitusmaksuja sekä vastaavia toimitusehtoja. Lain esitöissä¹⁰³ todetaan, että suositusluontoisten hinnoitteluohjeiden antaminen ja niiden soveltaminen johtaa lähes aina samaan lopputulokseen kuin nimenomainen hintoja koskeva sopimus. Tähän on rinnastettava myös erilaisten hinnoitteluperusteiden käyttö.

---

¹⁰² HE 162/1991 vp., s. 10.

¹⁰³ HE 162/1991 vp., s. 10

4.5.2006

Lain 6 §:n tarkoittama hintayhteistyökielto koskee myös toimialaliittojen hintasuosituksia.¹⁰⁴

Tarkasteltavana oleva kilpailunrajoitus

Kilpailuvirasto katsoo jäljempänä tässä esityksessä todetuilla perusteilla, että Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry ja sen hallitukseen rikkomuksen ajanjaksona kuuluneet elinkeinonharjoittajat ovat vuosina 1997–2003 rikkoneet kilpailunrajoituslain 6 §:n 1 kohtaa sopiessaan niistä kodinkoneiden huolto- ja korjaushinnoista sekä hinnoitteluperusteista, joilla Liittoon kuuluvat huoltoliikkeet tarjosivat huoltopalvelujaan laitetakuita myöntäville yrityksille.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n jäseniä ovat yksityiset kodinkonehuoltoyritykset (kohta 18). Kilpailuvirasto katsoo, että kaikki Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n jäsenyritykset ovat kilpailunrajoituslain tarkoittamia elinkeinonharjoittajia, ja että itse Liitto on samalla tuotantoportaalla toimivien huoltoliikkeiden yhteenliittymä. Liiton jäsenyrityksiä voidaan pitää maantieteellisesti alueesta riippuen toistensa suorina tai epäsuorina kilpailijoina kodinkoneiden huolto- ja korjausmarkkinoilla.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:hyn kuuluu noin 40 prosenttia Suomessa toimivista huoltoliikkeistä (kohta 22). Liiton organisaatio on tehnyt mahdolliseksi jäsenten hintatietojen vaihtamisen. Liittoon kuuluvat huoltoliikkeet ovat yhdistyksen piirissä sopineet niistä veloitushinnoista ja hinnoitteluperusteista, joilla nämä olivat valmiita suorittamaan muun muassa Musta Pörssi – kodintekniikkaketjun (Tuplatakuu. Kohta 38) ja BSK-Kodinkoneet Oy:n myöntämiä takuukorjauksia (kohta 46). Tämän jälkeen Liiton edustajat ovat neuvottelleet takuiden myöntäjien kanssa Liitossa sovittujen hintojen ja hinnoitteluperusteiden pohjalta käyttöön otettavista hinnoista (esim. kohdat 38–39). Liitto on lisäksi seurannut huoltoliikkeiden hinnoittelua (kohta 49). On huomioitavaa, että kilpailunrajoituslain 6 §:n 1 kohdan soveltuminen ei esty, kun keskenään kilpailevat elinkeinonharjoittajat ovat lain tarkoittamalla tavalla yhteisesti sopineet tavoitellusta hintatasosta, vaikka ne eivät ole mahdollisesti saavuttaneetkaan tavoiteltua hintatasoa täysimääräisesti.¹⁰⁵

Kilpailuvirasto katsoo, että Liitto on toiminnallaan ohjannut jäsentensä ja takuuhuoltoja tarjoavien yritysten hinnoittelua (ja hintatasoa) kodinkoneiden huolto- ja korjausmarkkinoilla sen sijaan, että hinnan olisi annettu vapaasti määräytyä markkinoilla huoltoliikkeen ja maahantuojan välisissä neuvotteluissa (esim. kohta 54). Edelleen virasto katsoo, että Liiton hallitukseen kuuluneet elinkeinonharjoittajat ovat aktiivisesti muun muassa asettamansa Edunvalvontaryhmän kautta olleet keskeisimpinä toimijoina kilpailunrajoituksen toteuttamisessa (esim. kohdat 40 ja 55). Liiton jäsenten intressit ovat olleet takuuhuoltojen ja -korjausten korvaushintojen suhteen yhteneväiset.

¹⁰⁴ Korkeimman hallinto-oikeus on päätöksessään d:ot 3161 ja 3187/1/97 (Linja-autoliitto ry) todennut asiasta muun muassa seuraavaa: "Linja-autoliitto on näin ollen kilpailunrajoituksista annetun lain 6 §:n johdantokappaleessa tarkoitettu elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä, jolta on sanotun pykälän 1 kohdan nojalla kielletty elinkeinotoiminnassa perittävien hintojen määrääminen ja suosittaminen sopimuksella, päätöksellä tai niihin rinnastettavalla menettelyllä."

¹⁰⁵ Kilpailuneuvoston päätös d:o 21/359/95 (Finnpap), 6.6.1997.

4.5.2006

Kilpailuvirasto ei pidä oikeana Liiton syksyllä 2002 esittämää alkuperäistä väitettä siitä, että se olisi ainoastaan antanut taustatietoja ja hinta-arvioita takuu-huoltoja järjestäville maahantuojille tai muille yrityksille (kohta 66). Tätä näkemystä tukee muun muassa se, että Liitto on 30.9.2005 päivätyssä vastineessaan myöntänyt hintayhteistyön olemassaolon (kohdat 68–69. Ks. myös kohta 85). Lisäksi edellä kohdissa 30–43 ja 46–61 esitetyn asiakirjanäytön perusteella voidaan todeta, että hinnoista sopimista ja niistä neuvottelemista on käsitelty vuosina 1997–2003 toistuvasti Liiton hallituksen ja sen piirijärjestöjen kokouksissa sekä Edunvalvontaryhmässä. Myös Nordea Rahoituksen huolto-likkeille osoittamissa tiedotteissa (kohdat 39 ja 42) kerrotaan, että Tuplatakuun korvaushinnoista on sovittu Liiton edustajien kanssa.

Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n merkittävyyttä huolto- ja korjausmarkkinoilla kuvastaa se, että esimerkiksi Nordea Rahoitus yritti aluksi tuoda Tuplatakuu-yhteistyötarjoituksen markkinoille ilman Liittoa (kohdat 30–32 ja 63), mutta tarjouksen ollessa epätyytyttävä, Liitto kehotti jäseniään olemaan hyväksymättä sitä (kohdat 33 ja 40. Vrt. kohta 56). Nordea Rahoituksen oli sen vuoksi aloitettava neuvottelut Liiton kanssa (kohdat 34, 39 ja 41–42).

Liiton toiminta on ollut omiaan vaikuttamaan myös takuiden ulkopuolelle jäävien korjaus- ja huoltotöiden veloitushintojen muodostumiseen, sillä Liiton hallituksen kokouksissa on keskusteltu muun muassa siitä, mitä huoltoliikkeen tulisi veloittaa normaalista asiakastyöstä (kohta 60).

Kilpailuvirasto toteaa vielä, että kyseessä olevalle toiminnalle ei ole ollut ennen 1.5.2004 voimassa olleen kilpailunrajoituslain 19 §:n tarkoittamaa poikkeuslupaa.

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksuesitys tehdään 1.5.2004 voimaan tulleen muutossäädöksen 7 §:n nojalla. Seuraamusmaksun suuruutta esitettäessä sovelletaan rikkomuksen ajankohtana voimassa ollutta kilpailunrajoituslain 8 §:ää.

Kilpailunrajoituslain 7 §:n 1 momentin mukaan elinkeinonharjoittajalle tai näiden yhteenliittymälle, joka rikkoo kilpailunrajoituslain kieltoäännöksiä, määrätään seuraamusmaksu (kilpailunrikkomusmaksu), jollei menettelyä ole pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä kilpailun turvaamisen kannalta muutoin pidetä perusteettomana. Seuraamusmaksun määrää Kilpailuviraston esityksestä markkinaoikeus.

Hallituksen esityksen (HE 243/1997 vp.)¹⁰⁶ mukaan seuraamusmaksun määrääminen kielletyissä kilpailunrajoituksissa on laissa omaksuttu pääsääntö. Tästä syystä Kilpailuvirasto voi jättää seuraamusmaksuesityksen tekemättä lähinnä tapauksissa, joissa on lain aikaisemman soveltamiskäytännön perusteella ilmeisen selvää, ettei seuraamusmaksua tulisi määräämään.

---

¹⁰⁶ s. 30.

4.5.2006

Hallituksen esityksen (HE 162/1991)¹⁰⁷ mukaan vähäisenä voitaisiin pitää esimerkiksi alueellisesti tai ajallisesti rajoittunutta toimintaa tai toimintaa, jonka taloudelliset vaikutukset ovat vähäisiä. Tässä tapauksessa kyseessä ei ole kuitenkaan ollut alueellisesti tai ajallisesti rajoittunut toiminta.

Seuraamusmaksua määrätessä on otettava huomioon kilpailunrajoituksen laatu ja laajuus sekä sen kestoaika. Rikkomuksen tekohetkellä voimassa olleen seuraamusmaksusäännöksen (8 §:n 2 momentti) mukaan maksun suuruus on 5 000–4 000 000 markkaa. Jos kilpailunrajoitus ja olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua, mainittu määrä saadaan ylittää. Maksu saa kuitenkin olla enintään 10 prosenttia kunkin kilpailunrajoitukseen osallistuvan elinkeinonharjoittajan tai näiden yhteenliittymän edellisen vuoden liikevaihdosta.

Kilpailunrajoituslain 6 §:n tunnusmerkistön täyttävä menettely on kielletty ilman, että Kilpailuviraston täytyisi erikseen tuoda näyttöä vahingollisista vaikutuksista. Kielletyn hintayhteistyön piiriin kuuluvien menettelytapojen vahingollisuus on presumoitu jo laissa.¹⁰⁸

Kilpailuvirasto on edellä esittänyt, että Liiton toiminnassa on kyse selkeästä lain kiellon vastaisesta menettelystä, jonka tavoitteena on ollut takuuhuoltojen ja -korjausten hintatason korottaminen. Tällä on ainakin välillisesti ollut vahingollisia vaikutuksia myös takuunalaisista tuotteista kuluttajilta perittäviin hintoihin.

Kilpailuviraston ensimmäinen asiakirjanäyttö Liiton harjoittamasta kielletystä hintayhteistyöstä on helmikuulta 1997 (liite 54) ja viimeisin tammikuulta 2003 (liite 70). Kilpailuvirasto toteaa kuitenkin, että rikkomisen keston määrittelyn kannalta olennainen ajankohta riippuu pikemminkin sopimuksen soveltamisesta kuin viimeisestä tiedossa olevasta kartellikokouksesta. Kilpailuvirasto ei poisulje sitä mahdollisuutta, etteivätkö kielletyn menettelyn vaikutukset olisi ulottuneet 1.5.2004 jälkeiselle ajallekin, sillä esimerkiksi Liiton vuonna 2000 hyväksymien Tuplatakuu-veloitushintojen soveltamista periaatteessa jatkettiin syksyyn 2004, jolloin Tuplatakuun piiriin kuuluvat huollot ja korjaukset virallisesti päättyivät.¹⁰⁹

Edellä sanottu huomioon ottaen, Kilpailuvirasto katsoo, että Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n yhtäjaksoisen lainvastaisen menettelyn kesto on ollut vähintään kuusi vuotta (helmikuu 1997–tammikuu 2003).

Liiton menettelyä ei voida pitää vähäisenä eikä seuraamusmaksun määräämistä perusteettomana. Menettelyn kilpailuoikeudellista vakavuutta lisää se, että kielletty toiminta on ollut pitkäaikaista ja kielletty menettely on ollut laissa kielletty niin kauan, ettei asianosaiset voi vedota tietämättömyyteensä lain sisällöstä.

---

¹⁰⁷ s. 12.

¹⁰⁸ Kilpailuneuvoston päätös d:o 46/690/2000 (Metsäliitto Osuuskunta/Stora Enso Oyj/UPM-Kymmene Oyj), 23.11.2000.

¹⁰⁹ Ks. esimerkiksi Huoltoliike Perätalo Ky:n (liite 9, s. 3) sekä Kodinkonehuolto ja Varaosapalvelu Urpo Ranta Ky:n (liite 22, s. 4) vastineet.

4.5.2006

Edellä esitetyn perusteella Kilpailuvirasto esittää 6 300 euron seuraamusmaksua Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:lle, mikä on noin 10 prosenttia Liiton vuoden 2005 varsinaisista tuotoista.¹¹⁰

Kilpailunrajoituslain soveltamiskäytännössä kilpailunrikkomuksesta vastuullisena voidaan rikkomuksen toimeenpaneman toimialaliiton lisäksi pitää rikkomukseen aktiivisesti osallistuneita yrityksiä.¹¹¹ Kilpailuviraston hallussa olevien asiakirjojen mukaan Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto ry:n hallitukseen kuuluneet elinkeinonharjoittajat ovat muun muassa asettamansa Edunvalvontaryhmän kautta olleet keskeisimpinä toimijoina kilpailunrajoituksen toteuttamisessa. Edunvalvontaryhmän tehtäviin on kuulunut muun muassa hinnoista neuvotteleminen takuun myöntäjäyritysten kanssa. Edunvalvontaryhmän työskentelyn tulokset on tuotu Liiton hallituksen päätettäväksi ja toteutettaviksi.

Liiton hallitukseen vuosina 1997–2003 kuuluneiden elinkeinonharjoittajien toimintaa ei voida pitää vähäisenä.¹¹² Kilpailuvirasto pitää seuraamusmaksun esittämistä näille hallitustyöskentelynsä kautta kilpailunrajoitukseen aktiivisesti osallistuneille yrityksille perusteltuna myös kilpailunrajoituslain tarkoituksen toteuttamisen kannalta. Mikäli seuraamusmaksu pääsääntöisesti määrättäisiin ainoastaan rikkomuksen toimeenpanemalle toimialajärjestölle, mahdollistaisi tämä kilpailunrikkomuksen toteuttamisen ilman vaaraa merkittävistä seuraamuksista, koska toimialajärjestöjen tuotot perustuvat yleensä jäsenmaksuihin, jotka eivät ole merkittäviä.

Kilpailuvirasto pitää tässä tapauksessa perusteltuna esittää seuraamusmaksua Liiton lisäksi myös Liiton hallituksessa toimineille huoltoliikkeille¹¹³, jotka ovat olleet keskeisimpinä toimijoina kilpailunrikkomuksen toteuttamisessa ja täytäntöönpanossa.¹¹⁴

Kilpailuvirasto esittää seuraamusmaksua seuraaville Liiton hallituksen jäsenenä toimineille huoltoliikeyritykselle. Esitetty seuraamusmaksu on noin kolme prosenttia kunkin yrityksen viimeisimmästä tiedossa olevasta liikevaihdosta: Honkoliini Professional Oy:lle 81 000 euroa, Huoltoliike Berghäll Oy:lle 10 600 euroa, Huoltoliike Perätalo Ky:lle 8 400 euroa, Kodinkone ja Kylmälaitehuolto Sivoselle 5 300 euroa, Kodinkonehuolto M. Kivioja Ky:lle 3 100 euroa, Kodinkonehuoltoliike Soini Oy:lle 25 300 euroa, Kodintarvike Sundell Ky:lle 1 700 euroa, Kotitalouskonehuolto Tapani Piirainen Ky:lle 3 200 euroa, K-S Kodinkonehuolto Ky:lle 4 600 euroa, Kylmä- ja kodinkonehuolto T Mäkeläinen Oy:lle 6 300 euroa, Pirkanmaan Huoltokeskus Oy:lle 25 900 euroa, Raision Seudun Konehuolto Ky:lle 2 000 euroa, Saarijärven Kylmäkoneistus Ky:lle 10 300 euroa, T:mi Ensio Remekselle 240 euroa ja Vesan-Huolto Oy:lle 11 300 euroa.

¹¹⁰ Liite 7.

¹¹¹ Muun muassa Kilpailuneuvoston päätös d:o 21/359/95 (Finnpap), 6.6.1997 ja Korkeimman hallinto-oikeuden päätös d:ot 325 ja 389/2/03 (Kuopion Taksiautoilijat), 14.9.2004.

¹¹² Korkeimman hallinto-oikeuden päätös d:ot 325 ja 398/2/03 (Kuopion Taksiautoilijat), 14.9.2004.

¹¹³ Liite 5. Pois lukien Lasse Areva, joka on vuosina 1997–2003 toiminut ainoastaan hallituksen varajäsenenä. Vaikka Lasse Areva onkin osallistunut Liiton hallituksen kokouksiin esitettynä ajanjaksona, ei Kilpailuvirastolla ole kuitenkaan näyttöä hänen säännöllisestä osallistumisestaan hallituksen kokouksiin. Lasse Areva on ollut aktiivinen osallistuja Liiton Turun Piirijärjestön toiminnassa.

¹¹⁴ Liite 71.

4.5.2006

Kilpailuvirasto esittää korotettua seuraamusmaksua seuraaville Liiton hallituksen jäseninä toimineille huoltoliikeryitykselle, jotka ovat hallitusjäsenyyden lisäksi toimineet myös Edunvalvontaryhmässä¹¹⁵. Esitetty seuraamusmaksu on noin neljä prosenttia kunkin yrityksen viimeisimmästä tiedossa olevasta liikevaihdosta: Kodinkonehuolto ja Varaosapalvelu Urpo Ranta Ky:lle 21 900 euroa, Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:lle 6 300 euroa ja Valkeakosken Kodinkonehuolto Raimo Hakala Oy:lle 8 100 euroa.

Lisäksi Kilpailuvirasto esittää 34 400 euron suuruista seuraamusmaksua Huolto Järvi Oy:lle, mikä on noin viisi prosenttia yrityksen viimeisimmästä tiedossa olevasta liikevaihdosta. Seuraamusmaksun suuruutta arvioidessaan Kilpailuvirasto on pitänyt raskauttavana tekijänä sitä, että Huolto Järvi Oy on toiminut sekä Liiton hallituksessa¹¹⁶ että Liiton Edunvalvontaryhmässä¹¹⁷ koko esitetyn kilpailunrikkomuskauden.¹¹⁸ Huolto Järvi Oy on toiminut myös oman alueensa, Turun piirin, piirijärjestössä.

Sovelletut säännökset

Kilpailunrajoituslaki (480/92) 6 §:n 1 kohta ja 8 § sekä
1 a § ja 7 § (318/2004)

Ylijohtaja Juhani Jokinen

Erikoistutkija Christa Talliniemi

---

¹¹⁵ Liite 5.

¹¹⁶ Hallituksen varapuheenjohtajana vuosina 1997–1998 ja 2002–2003.

¹¹⁷ Edunvalvontaryhmän puheenjohtajana vuosina 2001–2003.

¹¹⁸ Liite 5.

4.5.2006

LIITTEET

Liitteet 1, 31 ja 71 ovat julkisia.

Liitteet 2–7, 15, 29–30 sekä 32–70 ovat asianosaisjulkisia.

Liitteet 8–14 ja 16–28 sisältävät liikesalaisuuksia.

- Liite 1: Tutkintapyyntö Musta Pörssin Tuplatakuu-korjaushinnastoon, 8.3.2002, 3 s.
- Liite 2: SKHL:n antama selvitys, 15.8.2002, 4 s.
- Liite 3: Keswell Oy:n antama selvitys, 4.9.2002, 2 s.
- Liite 4: Nordea Rahoitus Suomi Oy:n selvitys, 14.8.2002, 2 s.
- Liite 5: SKHL:n antama vastine, 30.9.2005, 17 s.
- Liite 6: SKHL:n antama lisäselvitys, 11.11.2005, 2 s.
- Liite 7: SKHL:n antama lisäselvitys (tilinpäätöstiedot 2005), 24.3.2006, 2 s.
- Liite 8: Honkoliini Professional Oy:n antama vastine, 15.2.2006, 20 s.
- Liite 9: Huoltoliike Perätalo Ky:n antama vastine, 8.2.2006, 9 s.
- Liite 10: Kodinkonehuolto & Kylmälaitehuolto Sivosen antama vastine, 28.1.2006, 4 s.
- Liite 11: Kodinkonehuolto Soini Oy:n antama vastine, 8.3.2006, 6 s.
- Liite 12: Kodintarvike Sundell Ky:n antama vastine, 18.1.2006, 3 s.
- Liite 13: Kotitalouskonehuolto Piirainen Ky:n antama vastine, 16.1.2006, 11 s.
- Liite 14: Kylmä ja Kodinkonehuolto Mäkeläinen Oy:n antama vastine, 17.1.2006, 4 s.
- Liite 15: Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:n (Osmo Parkkari) antama vastine, 18.1.2006, 1 s.
- Liite 16: Saarijärven Kylmäkoneistus Ky:n antama vastine, 10.1.2006, 9 s.
- Liite 17: T:mi Ensio Remeksen antama vastine, 27.1.2006, 3 s.
- Liite 18: Vesan Huolto Oy:n antama vastine, 18.1.2006, 29 s.
- Liite 19: Huolto Järvi Oy:n antama vastine, 18.1.2006, 14 s.
- Liite 20: Huoltoliike Berghäll Oy:n antama vastine, 18.1.2006, 6 s.
- Liite 21: Kodinkonehuolto M. Kivioja Ky:n antama vastine, 29.1.2006, 8 s.
- Liite 22: Kodinkonehuolto ja Varaosapalvelu Urpo Ranta Ky:n antama vastine, 19.1.2006, 11 s.
- Liite 23: Pirkanmaan Huoltokeskus Oy:n antama vastine, 19.1.2006, 15 s.
- Liite 24: Rasion Seudun Konehuolto Ky:n antama vastine, 19.1.2006, 9 s.
- Liite 25: Valkeakosken kodinkonehuolto Raimo Hakala Oy:n antama vastine, 18.1.2006, 8 s.
- Liite 26: Honkoliini Professional Oy:n antama lisävastine, 22.2.2006, 2 s.
- Liite 27: Länsi-Suomen Huoltokeskus Oy:n (Harri Kotimäki) antama vastine, 26.3.2006, 16 s.
- Liite 28: K-S Kodinkonehuolto Ky:n tilinpäätöstiedot, 2.4.2006, 5 s.
- Liite 29: SKHL:n (Anu Areva) sähköposti, 23.3.2005, 1 s.
- Liite 30: STUL:n (Martti Ylimaula) sähköposti, 8.9.2004, 2 s.
- Liite 31: STUL:n ja sen jäsenjärjestöjen jäsenten liikevaihtotiedot 1999–2001, 4.10.2002, 1 s.
- Liite 32: SKHL:n kokoukseen osallistumisen ennakkotietokysely, 1 s.
- Liite 33: SKHL:n hallituksen kokouspöytäkirja 5/97, 11.12.1997, 2 s.
- Liite 34: SKHL:n kirje Kesko Kodintekniikalle, 15.12.1997, 1 s.
- Liite 35: SKHL:n kirje Kesko Kodintekniikalle, 1.6.1998, 1 s.
- Liite 36: SKHL:n hallituksen kokouspöytäkirja 3/98, 25.8.1998, 3 s.
- Liite 37: Nordea Rahoituksen tiedote, 18.11.1998, 1 s.
- Liite 38: Tuplatakuun korvaushinnat huolloille, 19.11.1998, 1 s.
- Liite 39: Osmo Parkkarin viesti, 19.11.1998, 1 s.
- Liite 40: SKHL:n hallituksen kokouspöytäkirja 5/98, 28.-29.11.1998, 2 s.
- Liite 41: SKHL:n hallituksen kokouspöytäkirja 1/99, 5.2.1999, 2 s.
- Liite 42: SKHL:n Turun piirin kokouspöytäkirja 1/99, 23.1.1999, 1 s.
- Liite 43: SKHL:n Oulun piirin kokouspöytäkirja, 29.1.1999, 2 s.
- Liite 44: Nordea Rahoituksen Turun Konepalvelu Ky:lle lähettämä faksi, 2.2.1999, 1 s.
- Liite 45: SKHL:n piiripäivät 1999 -ohjelma, 5.-7.2.1999, 6 s.
- Liite 46: Tuplatakuun huoltohinnasto 1999 ja Nordea Rahoituksen tiedote, 15.3.1999, 3 s.
- Liite 47: Tuplatakuu-yhteistyösopimus, 15.3.1999, 1 s.

4.5.2006

- Liite 48: Hallituksen jäsenille osoitettu kirje, 19.6.2000, 2 s.
- Liite 49: Tuplatakuun veloitushinnat, 2000, 1 s.
- Liite 50: SKHL:n hallituksen kokospöytäkirja, 24.8.2000, 1 s.
- Liite 51: Nordea Rahoituksen kirje yhteistyökumppaneille, 25.10.2000, 1 s.
- Liite 52: Tuplatakuun veloitushinnat vuodelle 2000, 1 s.
- Liite 53: Nordea Rahoituksen kirje, 25.9.2001, 1 s.
- Liite 54: SKHL:n hallituksen kokospöytäkirja 1/97, 8.2.1997, 3 s.
- Liite 55: SKHL:n hallituksen kokospöytäkirja 2/97, 5.6.1997 3 s.
- Liite 56: SKHL:n Edunvalvontaryhmän kokousmuistio, 18.10.1997, 1 s.
- Liite 57: SKHL:n Osmo Parkkarin laatima muistio, 23.10.1997, 1 s
- Liite 58: SKHL:n Edunvalvontaryhmän kokousmuistio 1.4.1997, 1 s.
- Liite 59: SKHL:n Osmo Parkkarin laatima muistio, 10.6.1997, 1 s.
- Liite 60: SKHL:n Kouvolan piirin kokousmuistio, 28.11.1997, 1 s.
- Liite 61: SKHL:n työvaliokunnan kokousmuistio 20.1.1998, 3 s.
- Liite 62: SKHL:n hallituksen kokospöytäkirja, 5.2.1998, 1 s.
- Liite 63: SKHL:n hallituksen kokospöytäkirja, 26.9.1998, 1 s.
- Liite 64: SKHL:n hallituksen kokospöytäkirja 4/99, 25.11.1999, 2 s.
- Liite 65: SKHL:n Turun piirin kokospöytäkirja 4/99, 22.11.1999, 1 s.
- Liite 66: SKHL:n Turun piirin kokospöytäkirja 3/01, 1 s.
- Liite 67: SKHL:n Turun piirin kokospöytäkirja, 28.8.2001, 1 s.
- Liite 68: SKHL:n Turun piirin kokospöytäkirja 1.12.2002, 1 s.
- Liite 69: SKHL:n piiripäivät 2002 -ohjelma, 8.-10.2.2002, 2 s.
- Liite 70: Jäsentiedote 1/2003, 1 s.
- Liite 71: Taulukko esitettävistä seuraamusmaksuista, 1 s.